

מדוע ישנם שרוצים להטפיע ולא מצליחים?

סבר מבטל כלי מהיכנו דרבנו, צער בעלי חיים דאורייתא, ואתי דאורייתא ודחי דרבנו. [קכ"ח:]

לכאורה באיסור 'צער בעלי חיים' נאמר רק שלא לצער אותם, אך מניין רואים שיש צורך גם לרחם על הבהמה ולמנוע ממנה צער? מסביר **מרן הגר"ג אדלשטיין** שליט"א שהענין הוא שהאדם צריך לסגל בעצמו טבע של רחמים, להדבק במידותיו של הקב"ה, כמשנ"א "ורחמיו על כל מעשיו".

ומי שהוא רחמני בטבע ממילא הוא מוכרח להתנהג כך! הנה יש הרבה אנשים שרוצים להיות מזכי הרבים, ולא עולה בידם.

ומדוע? מפני שלהיות משפיע צריך זכויות קודמות! ומה הן

הזכויות הקודמות?

מצאנו ברועי האומה, משה רבנו שגם על בעלי חיים היה מרחם, כשהיה רועה את צאנו של יתרו במדבר, וברח ממנו גדי, ורץ אחריו שהשיג אותו וראה שהגדי עמד לשתות, אמר לא ידעתי שברחת מפני צמא, ודאי עייף אתה, והרכיבו על כתפו, אמר הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך, חיך אתה תרעה צאני ישראל.

כך גם בדוד כתוב שריחם על גדיי הצאן החלשים שזקוקים לרחמים, וזכה שהוא היה המנהיג, המלך המשפיע על כל ישראל. רואים שבזכות המידות הטובות והרחמנות שסיגלו לעצמם כטבע, זכו והיתה להם השפעה על כל כלל ישראל לדורי דורות!

מי נחשב 'שיטת יחיד'

כאשר ידוע שהפסק בא בעקבות מעשה שאירע, לא ניתן לקבל אותו אפילו כשיטת יחיד - ואין היתר לאף אחד לנהוג כך! אפילו לא לחסיד עצמו.

אבל כשיש מחלוקת לפני מעשה - שכל אחד מהצדדים אומר סברא שבאה מתוך עמל התורה בטהרתה, ללא שום נגיעות, אנו אומרים הסברא הזו שהיא סברא של תורה - "אלו ואלו דברי אלוקים חיים" - ומותר לתלמידיו לנהוג כמותו.

הסיבה שבדקו החכמים את מעשיו של אותו חסיד - לדעת אם אין בו עוון מלבד המעשה עם העז, והתברר שאכן הוא נקי מכל עוון [הגר"א וסרמן הי"ד כתב שבדקו עם רוח הקודש!]

לאחר שהתברר להם מהותו וגדלות - יכלו לקבוע על שאר דבריו [חוץ מהעז] שהם נחשבים לדברי אלוקים חיים - כי אינו מושפע מנגיעות וסברות חיצוניות ודעתו דעת תורה צלולה וזכה!

אמנם המושגים הללו גבוהים מהשגתנו אבל הם יכולים להציב לנו שאיפה - מתי יגיעו מעשינו למעשי אבותינו - שכל רצונם היה רק עשיית רצון ה', וכך נוכל להתרומם מעט בעבודת הבורא ית"ש, ולהתאמץ לעשות רצונו.

מאמץ מיוחד מביא קדושה מיוחדת

ספיר ואבן ספיר דומה לכיסא הכבוד.

ומאיך מצינו ברש"י [בראשית ט' כ"כ] שמכיוון ששם נתאמץ במצווה של כיסוי אביו יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית.

יש שתירצו שבזכות שם זכינו לקבלן שבציצית, ובזכות אאע"ה לתכלת שבה.

אבל אפשר לומר שבזכות שם זכינו להתפשטות של המצווה על הבגד, שגם הוא נהיה חפצא של מצוה! עד שיש בו דין הידור ונוי - 'התנאה לפניו'.

כח זה בא בזכות ההתאמצות שלו במצוה.

יש עבודה שנעשית בכוחות הטבעיים, אבל התאמצות מיוחדת של התגברות על הכוחות הטבעיים של קושי פנימי טבעי, ממשיכה את אור הקדושה מעבר לגבול הרגיל, וזה מה שהביא להתפשטות של המצווה גם על הבגד.

ת"ר במקומו של ר"א היו כורתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל בשבת, במקומו של ר' יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב. [ק"ל.]

הנה בב"ק [פ.] מסופר על חסיד שקשר עז למיטתו בהוראת הרופאים להקלה ממחושים בלב.

והחכמים נזפו בו שמחזיק "ליסטים מזויין" בתוך ביתו, והוא עצמו הודה שחטא בכך שעבר על דבר חבריו, והחכמים בדקו ולא מצאו בו שום עוון חוץ מדבר זה!

צריך להבין מה ההבדל, מדוע החסיד שעשה כפי דעתו [שסבר שאין איסור שעז קשורה] נקרא חוטא. ואילו ר' אליעזר נקרא שיטת יחיד, ומותר לבני עירו לעשות כמותו?

מתרץ **מרן הגר"א"ל שטינמן** זצוק"ל ע"פ הגמרא בקידושין [ע:] - 'דא"ר אבא אמר רב הונא אמר רב כל ת"ח שמורה הלכה ובא, אם קודם מעשה אמרה, שומעין לו, ואם לאו, אין שומעין לו'.

מה ההבדל בין קודם מעשה לאחר מעשה?

כי גם אם נאמין לו שסבר כך מעיקרא, אבל כדי לקבוע הלכה זה דבר מאוד עדין, צריך אחריות הרבה יותר גדולה!

כשיש צד אפילו רחוק - שמעורב בזה איזו סיבה צדדית - אי אפשר לפסוק על פיו.

דתנאי זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן וכורכו בשיראין נאין. [קלג:]

ברש"י בב"ק [ד"ט:] כתב 'זה אלי ואנוהו' התנאה לפניו במצות - עשה לך ספר תורה נאה, לולב נאה, טלית נאה, ציצית נאה. בשלמא ציצית נאה מובן שהיא הלא חפצא של מצוה, אך טלית נאה - הרי זה בגד שאדם לובש לצורכו, ומדוע יש ענין להתנאות בו?

אומר הגאון **רבי שמואל יעקב בורשטיין** זצוק"ל שהנה כבר עמדו על הנידון - בזכות מי ניתנה מצוות ציצית?

מחד מצינו בחולין [פ"ח:] בשם רבא שבשכר שאמר אברהם אבינו 'אם מחוט ועד שרוך נעלי - זכה לחוט של תכלת, שיש בה את המעלה שהיא דומה לים, וים דומה לרקיע ורקיע דומה לאבן

לעתיד לבוא יזכו לבהירות של אמונה גם בשעת הציפייה לישועה

של הענות ונכונות טבעית, מעוצם ההשגה והדרגה.
כי כשמקבלים שיאים של הכרה בהנהגת השם עמנו, פורצת,
מתוך תוכה של הנפש, קריאה - "ואנוהו".

- "הוי דומה לו"
- "התנאה לפניו במצוות"
- "אעשה לו ביהמ"ק".

כל אלו הדרגות, בקריאות הפורצות, לעומת שגב ההכרה, כל אלו
תהינה לעתיד לבוא, גם בשעת הציפייה והתקווה.
כי כבר אז, תושג ההכרה, במלא עוז תקפה, ותתפרץ הקריאה "זה
אלי".
ובעקבותיה ולעומתה - "ואנוהו".
ובעקבותיה ולעומתה - "וארוממנהו".

מדוע המילדת נקראת חכמה?

אבל מסעדין ומילדין את האשה בשבת וקורין לה חכמה
ממקום למקום ומחללין עליה את השבת. [קכ"ח:]

מין הגר"ח קניבסקי שליט"א מביא שכתוב בספרים רמז
נאה למה נקראת המילדת 'חכמה'?

ע"ש 'איזהו חכם הרואה את הנולד'.
ומביא שחז"ל דרשו על הפסוק 'וכל הנשים אשר נשא לבן
אתנה בחכמה טוּו את העזים' [שמות לה כו] ש'חכמה' זו
מרים שהיתה מילדת.

[טעמא דקרא]

לָבָן הָאֲרָמִי...

טלית נאה, ציצית נאה.

כשהיו באים אל הגאון **רבי חיים פנחס שיינברג** זצוק"ל
עם ילדי חלאקא, לפעמים היה מעיר את תשומת ליבו של
האב להבדל בין הציצית החדשה והמבהיקה של הילד,
לבין הציצית הישנה של אביו.

והיה נוהג להתבטאות כשבת שחוק נסוכה על פניו - זה
[הציצית החדשה של הילד] 'לָבָן', וזה [הציצית הישנה של
אביו] 'לָבָן הָאֲרָמִי'...

תורה צריכה השקעה ומסירות

תניא רשב"ג אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה,
כגון מילה וכו' עדיין עושין אותה בשמחה.
[ק"ל].

הגאון **רבי חזקיהו משקובסקי** שליט"א מספר שבתחילת
דרכה של ישיבת 'אורחות תורה' היא שכנה מעל מאפיה.

היה קשה מאוד ללמוד שם, בגלל עשן וריח שהקשו על
הלימוד, הוא נכנס למרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן
זצוק"ל ושטח באוזניו את הקשיים.

נענה ראש הישיבה ואמר, בהגברת קול: "וכי סבורים אתם
שהבריאה השתנתה? מאז ומעולם כך היתה דרכה של
תורה: פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, אם הכל
היה טוב - לא היה ניתן להצליח, כדי להצליח - חייבים
שהיו קשיים! תשמחו שאלו הם הקשיים שלכם..."

וכבר אמרו חז"ל שכל מצוה שמסרו ישראל עצמם עליה,
כגון עבודת כוכבים ומילה - עדין היא מוחזקת בידם, וכל
מצוה שלא מסרו ישראל עצמם עליה - עדין היא מרופה
בידם.

[דרשו]

**דתניא "זה אלי ואנוהו" התנאה לפניו במצות, עשה לפניו
סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה
וכתוב בו לשמו בדיו נאה בקולמוס נאה בלבלר אומן וכורכו
בשיראין נאין, אבא שאול אומר "ואנוהו" הוי דומה לו, מה
הוא חנון ורחום, אף אתה היה חנון ורחום. [קל"ג:]**

הגאון **רבי ברוך מרדכי אזרחי** שליט"א מביא שבמדרש [שמו"ר
כג טו] מבואר, על הפסוק "זה אלי ואנוהו", כי בעוה"ז נאמר רק
פעם אחת "זה", ואילו לעתיד לבא יאמר "זה" פעמיים - "ואמר
ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה
ונשמחה בישועתו" [ישעיה כה ט].

וצ"ע מה נפקא מינה בין פעם אחת "זה", לבין פעמיים? מה
המיוחד ב"זה"? ומדוע רק בעוה"ז, יאמר ה"זה" פעמיים?

ומסביר שהענין הוא, כי אמנם בשעת קריעת ים סוף, נתגלה
ה"אלי" במלא יפעת עוזו, למלא רוחב, עומק ואורך ההשגה
האנושית, ובבהירות מבהיקה, עד אשר עוברים במעי אדם,
הצביעו באצבע, ואמרו: "זה קלי ואנוהו!"
- אבל כל זה הופיע, בשעת גילוי הנס, כשהים נבקע, אל מול
עיניהם של כל באי עולם.
- לא לפני כן.

אבל לעתיד לבוא, גם בשעת ה"קוינו לו" - שעת התקווה
והציפייה, כבר אז, לא רק "בטחון" אלא ראייה חושית, השגה,
בהירות - גם באותה שעה, כבר "זה", בכל עצמת ההכרה
והבהירות...

בטחון עד כדי ראייה ממש!

עד כדי שיא של השגה!

עד כדי אור שבעת הימים של בהירות בהכרת השם!

אין איפוא, הבדל, בין אמירת פעם אחת, לפעמיים.
ההבדל הוא, בשעת פריצת ה"זה" - שעת ההכרה הגדולה.
שעת הבטחון - לא רק כשקורה הנס...
אלא אף בציפיתו ותקוותו.

ומוסיף שגם הסיפא של אותו פסוק, "ואנוהו", הוא התפרצות

המידות הטובות מרוממות את האדם

**אבא שאול אומר ואנוהו הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום,
אף אתה היה חנון ורחום. [קל"ג:]**

הגאון **רבי שלמה ולבה** זצוק"ל מחדד את ההבדל בין המידות
הטובות שרואים אצל אומות העולם, לבין מה שנדרש מאתנו.

כאשר אצלם השיקולים נעים בין רצון לחיות בעולם נעים
וחברתי, לבין עדיפות לא להתעמת עם המצפון, וכלה בשיקולי
אגואיזם פרטיים לקבל משוב חיובי.

לעומת היעד שאנו מציבים לנו כמטרה מרוממת ונעלה להתדמות
למידותיו של הקב"ה!

הכרה בפסגות העצומות שניתן להגיע אליהם - 'צורת אדם' -
שעליו נאמר 'אדמה לעליון'!

מתוך מודעות לתפקידנו כאן בעולם - להעלות בכח הדעת, את
הגוף אשר לוקח מהאדמה, ולרומם אותו להתגבר על המשיכה
הטבעית לעפר.

[מסופר על אחד שנימק בפני מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל את
התנהגותו השלילית ביחס מחפיר שקיבל.

ענה מרן בשאלה - הנחת תפילין?

הלה תמה - מה הקשר?

הסביר לו מרן את המידות שלנו אנו מתקנים כדי להתדמות
לבורא, ולא מודדים אותם בהתאמה להתנהגות של הסביבה!]

הנכבדות חשובה יותר מקורת גג

דקדוק בדברי המסילות ישרים [פ' ט"ו ט"ז] שלגבי תאוות כתב: "שיסתכל האדם בגריעות תענוגות העולם הזה ופחיתותם מצד עצמם", לעומת זאת על הכבוד כתב: "ירבה התבוננותו על תרמית הכבוד וכזביו".

ההסבר הוא שהנאה מכבוד היא הנאה מכובדת, הבזיון הוא רק בגאווה שגורמת לרדיפת הכבוד, ובכדי לגמד אותה צריך לראות בעין בהירה שכמעט כל מחמאה עומד מאחוריה נגיעה - אם כשוחד דברים, או בציפיה לקבלת תמורה, ואדם חכם לא מסוגל להנות מ'כבוד כוזב'.

מה שאין כן בתאוות - שההנאה היא מוחשית ואמיתית, אבל ההתמודדות מולם היא שיסתכל בגריעות התענוגות ופחיתותם, עד כמה ההנאה החולפת מהווה בזיון לאדם מרום. וממחיש זאת בדברי הגמרא הללו - ומסביר שאפילו גילוי מועט של הגוף, כמו ההולך יחף, נחשב בזיון גדול שמצדיק למכור קורות ביתו!

אמר רב יהודה אמר רב לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו. [קכ"ט].

צריך להבין מה כל כך חשוב במנעלים, עד שהם חשובים יותר מקורות גג?

הגאון **רבי אברהם גרוזינסקי** זצוק"ל הרבה להבהיר ולהרחיב את דרכי העליה בדרך הרוממות של הסבא מסלבודקא, והביא את דברי רש"י "שאין לך ביוזי מן המהלך יחף בשוק", לחדד את כמה נחוץ לשמור על הנכבדות.

בדברים שמסר בשנות האימה [אייר ת"ש] ביאר שההתמודדות הנאותה עם התאוה והגאווה - בנויה בהעמקת הבנת המציאות על בוריה, כגון להתבונן מפני מה שני אנשים ששואפים להשיג כבוד, אחד חותר להתכבד בחכמה, והשני בעושר או בגבורה? וכך לנתב את המידות לדרך הטובה ביותר.

כך גם הסביר את ההבדל בהתמודדות בין תאוה לכבוד - עם

הגאון רבי אברהם גרוזינסקי זצוק"ל

מוסרי" עם עשרה מתלמידיו, כדי לנסות להיות "עשרה צדיקים", שיצילו את העיר, הועד התאסף בשבת בבית המלאכה, שם נאלצו לשהות.

בימים אחרונים של גטו סלבודקא, גילו הרשעים את הבונקר בו הסתתרו, והוכה באכזריות רבה, עד שנלקח לבה"ח של הגטו.

מתלמידיו שביקרוהו במסירות, בקש שייקחהו אל המקום בו נערך המסדר [היות והתברר שבית החולים של הגטו עומד לקראת חיסול] והם נשאו אותו תוך שהוא מתיימר בייסורים נוראים - כדי לזכות בעוד כמה רגעים של חיים.

נעקה"ש כ"ב תמוז ה'תש"ד הי"ד

זכה לבנין רבנן וחתנין רבנן הגאונים המפורסמים הגאון רבי חיים קרייזברט זצוק"ל גאב"ד אנטוורפן, הגאון רבי ברוך רזנברג זצוק"ל מראשי ישיבת סלבודקא בב"ב, ורבי שלמה ולבה זצוק"ל מר"י באר יעקב ולאחמ"כ ישיבת גבעת שאול בירושלים, ובנו הגאון רבי יצחק זצוק"ל שדר בשכונת למרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל בב"ב.

במלחמת העולם הראשונה הישיבה נדדה לאוקראינה, והגר"א היוה תל תלפיות לכל דורשי עצתו - כיצד לחמוק משרות בצבא הרוסי, יעץ לכל אחד כפי מצבו בתכום מופלא.

בזמני מגיפה - שהיו שכיחות בימים הם, הוא אשר ניצח על הטיפול והגשת עזרה לחולים, מבלי שפגע מאומה מסדרי לימודו ועבודתו המוסרית בישיבה.

לאחר המלחמה צורף ע"י הסבא להנהלת הישיבה, והחל לומר שיחות לבני הישיבה.

כשהתגבשה התוכנית לעלות לא"י - הוא נשלח עם ראשוני התלמידים - ויסד את סדרי הישיבה במקומה החדשה טרם חזרתו לסלבודקא, שם קיבל את הנהלת הישיבה, עם עלותו של הסבא ארצה.

בפרוץ המלחמה השניה - נותר לבדו בהנהלת הישיבה, כאשר ראש הישיבה הגאון רבי אייזיק שר זצוק"ל ששהה בשווייץ עלה לא"י, והמשיך בכל כוחו לשמור כפי הניתן על סדרי הלימוד, ומסר שיחת חיזוק גם בשעות הטרופות אלו.

בשנות הגטו האחרונות יזם "ועד

הגאון רבי אברהם גרוזינסקי נולד בשנת תרמ"ב בוורשא.

מוצא המשפחה מליטא, סביו הגאון רבי זאב שימש כבודק העירוב בוורשא, גם בזמן המלחמה לא נטש את משמרתו, ונחשד כמרגל, ולאחר יגיעה רבה שוחרר ממאסר.

אביו הגאון רבי יצחק הקים בוורשא ישיבה, החפץ חיים התבטא עליו שהציל בזמנו את לימוד התורה בוורשא, ביתו היה פתוח לכל נצרך, זכה לארח על שולחנו גדולי עולם.

לישיבת סלבודקא נכנס בן י"ז שנים, אחר תקופת לימוד קצרה בלומז'ה וראדין, ויצק מים על ידי של הסבא, עד שאמר עליו 'זה חלקי מכל עמלי'.

ההזדמנות הראשונה להשפיע, באה לידו בשנת ה'תרס"ה, כאשר הגאון רבי אליעזר גורדון זצוק"ל ביקש מהסבא מסלבודקא כמה תלמידים שיחדירו את לימוד המוסר בישיבתו.

כשחזר מטלז - החל לשמש בישיבה ל'בר סמכא' לחזור ולבאר את שיחותיו של הסבא.

בשנת ה'תרע"א הקים את ביתו עם בתו של המשגיח הגאון רבי דב צבי הלר זצוק"ל.

לתגובות הערות והארות וכן לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות: peninim88@gmail.com
הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים

ניתן להשתתף בהוצאת העלון - ולזכות בזיכוי הרבים לתרומות בבדרים פלוס
באמצעות 'נוה אריה' - פנינים מאירים